

MUSEUM DORESTAD

JAARVERSLAG 2020

De opening van het Pop Up Museum van Museum Dorestad
in de toren van de Grote Kerk op de Markt op 1 juli 2020
Voor het museum een geslaagde manier om zichtbaar te blijven.

Voorwoord

Het bestuur van Museum Dorestad biedt u hierbij, mede namens alle vrijwilligers van het museum, het jaarverslag van 2020 aan. Afgelopen jaar was het jaar van de sluitingen van musea door de Coronacrisis. Dit lot trof ook Museum Dorestad. Onze museumlessen voor basisscholen, die werden gegeven in onze ruimten op de basisschool de Horn, konden helaas al sinds het ingaan van de eerste lockdown op 12 maart 2020 niet meer uitgevoerd worden.

Ondanks de Coronacrisis was 2020 een jaar waarin het museum veel (nieuwe) activiteiten heeft ontplooid, zichtbaar was voor het publiek en grote stappen heeft gezet in het samenwerken met de VVV en in het verwerven van subsidie voor de nieuwe tentoonstelling.

Het succesvolle Dorestadse 'Doe boekje' is inmiddels voor het derde jaar uitgebracht. De oplage is verdubbeld naar 6000 stuks. De museumdocenten hebben het boekje nu ook uitgedeeld bij de scholen in Houten. In 2020 heeft een afstudeeronderzoek plaatsgevonden met als thema: hoe kan de educatie afdeling van Museum Dorestad kinderen uit groep 7 en 8, door middel van (online) museumlessen, leren over hoe, wat en wie de Vikingen waren. Het afstudeerverslag had de veelzeggende titel *'Waarom had een Viking geen hoorns op zijn helm dan?'*

Onze conservator, Luit van der Tuuk, blijft onderzoek doen en publiceren. In 2020 verscheen er weer een boek van zijn hand : *De middeleeuwen – Mannen en vrouwen uit de Lage Landen, 450-900*. Hij schreef boek samen met Leon Mijderwijk.

Ook in 2020 werkte het museum door het inzetten van nieuwe activiteiten aan de zichtbaarheid van het museum en de geschiedenis van Dorestad. Het museum presenteerde in 2020 een nieuw logo! Het Pop Up museum dat in 2019 voor de Stadspromotie gemaakt was, kreeg een vervolg. Op 1 juli ging de vernieuwde en meer uitgebreide tentoonstelling van het Pop Up museum van start op de begane grond van de kerktoeren. Daarmee was Museum Dorestad voor het eerst in lange tijd weer 'open' voor publiek. Bezoekersaantallen konden hier niet bijgehouden worden, maar er zijn zeker honderden bezoekers geweest.

In 2020 ging de gemeente gestaag door met de plannen voor de nieuwe locatie. Die plannen zijn in december 2020 ingediend voor de vergunningaanvraag. Ook zette het museum de fondsenwerving met succes voort. In 2020 is een groot bedrag aan Europese subsidie verworven met het project de *'De Kromme Rijn Vertelt'*. Binnen dit project is naast geld voor de Dorestad Experience en de Dorestadgames ook een budget voor een nieuw inspiratiepunt voor de VVV opgenomen.

In het project gaan VVV en museum samen de streek, de opening van het nieuwe museum en het nieuwe VVV inspiratiepunt promoten. Het museum ziet 2021 met vertrouwen tegemoet en hoopt op een voorspoedig verloop van het vergunningentraject zodat de verbouwing snel kan starten.

Namens bestuur en vrijwilligers van Museum Dorestad wens ik u veel leesplezier,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Stefan Poelman', with a long horizontal line extending to the right.

Stefan Poelman, voorzitter

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1 – Context pag. 5

- De oorspronkelijke doelstelling
- Vernieuwing doelstelling
- Toekomstvisie
 - Vertellen: De inhoud
 - Verbinden: Samenwerken
 - Verdienen: De exploitatie
 - Verhuizen: Naar de Markt

Hoofdstuk 2 – Vertellen pag. 7

- Collectie
 - Prehistorie
 - De Romeinen
 - Dorestad
 - David van Bourgondië
 - Mutaties en bijzonderheden
- Tentoonstellingen
 - De Vikinghal - minitentoonstelling
 - De toren van de Grote kerk – Pop Up Museum
- Educatie
 - De vijf museumlessen
 - Afstudeerproject 'Vikids'
 - Het Dorestadse Doe boekje
- Online activiteiten
- Kenniscentrum
 - Publicaties: boeken
 - Publicaties: overig
- Rondleidingen

Hoofdstuk 3 – Verbinden pag. 14

- Activiteiten
- Overleg
- Samenwerkingsprojecten - lopend
 - Stadspromotie en verhalenvertellers
 - Pop Up Museum: de 1^e en 2^e versie
 - Het Vikingschip
 - Bonifatius Pelgrimspad
- Samenwerkingsprojecten - nieuw

Hoofdstuk 4 – Verdienen pag. 18

- De bezoekers
- De medewerkers
- De financiën

Hoofdstuk 5 – Verhuizen pag. 21

- Tijdelijke locatie
- Ontwerp nieuwe locatie
- Nieuw logo
- Samenwerken met de VVV
- Fondsenwerving

Nawoord pag. 25

- Bijlage I - Beschrijving vaste educatieprogramma's
Bijlage II - Projectvoorstel '*De Kromme Rijn Vertelt*'

Hoofdstuk 1 – Context

De oorspronkelijke doelstelling

Elk historisch museum heeft zijn eigen collectie. Die collectie is gebaseerd op de geschiedenis van de plaats, de vondsten die in dat verband gedaan zijn en de doelstellingen die van daaruit door het museumbestuur geformuleerd zijn. De doelstelling van stichting Kantonnaal en Stedelijk Museum Wijk bij Duurstede luidt:

“De exploitatie van het museum te Wijk bij Duurstede, het beheer en de uitbreiding van de collectie van dit museum en het ontwikkelen van activiteiten en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord”.

Vernieuwing van de doelstelling in 2011

In 2011 is de doelstelling van het museum bijgesteld, namelijk:

“Bekendheid geven aan en ontsluiten voor een breed publiek van de geschiedenis van de handelsplaats Dorestad in het bijzonder en van de vroege middeleeuwen in het algemeen.”

Aan de overige geschiedenis van Wijk bij Duurstede dient ook aandacht te worden besteed, maar speerpunt is de geschiedenis van Dorestad vanwege de unieke plek die deze ‘wereldhaven in de middeleeuwen’ in de Nederlandse en Europese geschiedenis inneemt.

De nadruk op Dorestad en de ontwikkelingen in de digitale techniek vragen een andere vorm van collectiebeheer en -presentatie dan tot nu toe. Voor de nieuwe locatie is daarom een vernieuwend tentoonstellingsplan gemaakt met op de zolderverdieping de *Dorestad Experience*, een virtuele tocht met een handelsschip – het schip van Katla - dat aankomt in Dorestad.

Toekomstvisie

In de museale en erfgoed wereld is een aantal trends waarneembaar, die op alle musea van toepassing zijn. Zo ook op Museum Dorestad. Het zijn trends die te maken hebben met inhoud, samenwerking en exploitatie. In de Cultuurnota van de Provincie Utrecht wordt dit drieluik gepresenteerd onder de noemers *Vertellen, Verbinden en Verdienen*. Deze trends en noemers kunnen bij de aanstaande verhuizing naar de nieuwe locatie worden meegenomen. De verhuizing is een kans die zal leiden tot een vernieuwd Museum Dorestad. Een museum dat aangepast is aan de eisen die publiek en (gemeentelijke) overheid in de 21e eeuw stellen aan een eigentijds museum.

Vertellen - De inhoud: van collectiebeheer naar Verhalen vertellen

Museale collecties moeten toegankelijker worden. Veel musea ontwikkelen zich van een locatie waar alleen de collectie tentoongesteld wordt tot een plek waar (geschiedenis-) verhalen verteld worden. Dit alles om nieuwe doelgroepen naar het museum te trekken en het museum 'spannender' te maken. In Nederland zijn daar al vele goede voorbeelden van. Daarbij kan de digitale techniek van grote toegevoegde waarde zijn voor het beheer en het toegankelijk maken van de collectie en het op 'multimediale wijze' vertellen van verhalen. Hierbij kan als kanttekening geplaatst worden dat het museum geen ‘amuseum’ moet worden, een plek waar de amusementswaarde boven geschikt is aan het (historische) verhaal. Het doel van het museum is nog steeds dat het publiek er ‘iets van opsteekt’. In dat verband is het Dorestadse Doe boekje een blijvertje, dat steeds meer kinderen in de Kromme Rijnstreek kennis laat maken met de geschiedenis van de Limes en van Dorestad. In hoofdstuk 2 staat beschreven wat Museum Dorestad in 2020 aan ‘vertellen’ deed.

Verbinden - samenwerking en promotie: van 'Ieder-voor-zich' naar 'Stadspromotie'

Musea doen aan PR om bezoekers te werven voor de tentoongestelde collectie en voor bijzondere activiteiten. Dat vergt menskracht en geld. Samenwerken met andere organisaties die dezelfde belangen hebben biedt dan mogelijkheden. Zijn die er?

Zeer zeker. Cultuurhistorie en toerisme worden als een sterke combinatie gezien. Wijk bij Duurstede voldoet bij uitstek aan de definitie van 'historische stad' zoals opgenomen in de Nota Belvédère van het Ministerie van ELI: 'Een historische stad is een stad waar naar verhouding tot andere steden veel cultuurhistorische waarden in onderlinge samenhang en/of waarden van bijzondere betekenis aanwezig zijn'. Voeg daarbij dat een favoriete recreatiebezigheid 'steden bezoeken' is en het gemeenschappelijk belang van de VVV, het museum, de horecaondernemers, de middenstand en andere publiekstrekkingen is duidelijk. Gemeenten promoten dat gezamenlijk belang tegenwoordig met 'Citymarketing'. Meer bezoekers in het centrum van Wijk bij Duurstede is goed voor iedereen. Samenwerking en gezamenlijke marketing van de UCSP's (Unique Culturalhistorical Selling Points) zijn daarbij noodzakelijke voorwaarden om de schaarse middelen optimaal in te zetten.

In hoofdstuk 3 staat beschreven wat het museum in 2020 aan samenwerken en 'verbinden' deed zoals de bijdrage van het museum aan de Stadspromotie met het Pop Up museum, de ondersteuning bij de bouw van het Vikingschip en het nieuwe Europese project 'De Kromme Rijn Vertelt'.

Verdiene - De exploitatie: van gesubsidieerde Instelling naar Culturele Onderneming

Museum Dorestad kent twee voornaamste inkomstenbronnen: de inkomsten uit entreebewijzen en overheidssubsidie. De museumwinkel, educatie voor scholen, bijzondere activiteiten, sponsoring en giften leveren daarnaast een bescheiden bijdrage aan de exploitatie.

Het beleid van de overheid is erop gericht dat de culturele sector 'ondernemender' moet worden. Een groter deel van de exploitatie moet zelf 'inverdiend' worden. Dat stelt hogere eisen aan marketing van de culturele instelling en vraagt creativiteit wat betreft het verzinnen en opzetten van nevenactiviteiten, die geld in het laatje brengen. Het museum moet zich daardoor ontwikkelen van een gebouw waar een collectie tentoongesteld wordt naar een gebouw waar naast het tentoonstellen van en verhalen vertellen over de collectie ook andere activiteiten plaatsvinden. Museum Dorestad is sinds 1 oktober 2017 gesloten. De inkomsten uit entreebewijzen en de museumwinkel zijn sindsdien 0 euro. Vanwege de lockdown door Corona waren de inkomsten uit educatie ook 0 en uit de boekenverkoop zeer bescheiden. De subsidie van de gemeente aan het museum is met ingang van 2019 met € 8100 verlaagd. In hoofdstuk 4 beschrijven we de bedrijfsvoering meer in detail. De jaarrekening over 2020 sloot af met een klein verlies.

Verhuizen - De locatie: van de periferie (via een tijdelijke locatie) naar het centrum

De locatie aan de Muntstraat is in 2017 verkocht. Sinds 1 januari 2018 verblijft het museum, tot de definitieve herhuisvesting aan de Markt, in enkele klaslokalen van Basisschool De Horn. De gemeente heeft voor de nieuwe locatie op de Markt de plannen voor de verbouwing aangepast op basis van de gesprekken met de eigenaren van de naastgelegen panden: de Engel en de kerk. In december 2020 is de Omgevingsvergunning aangevraagd. Parallel hieraan is ook gewerkt aan het 'centraler' stellen van historie en het museum in de stadspromotie van Wijk bij Duurstede. Dat is gedaan met het 3^e Dorestadse Doe boekje en het Pop Up museum. Ook in 2020 zijn subsidies aangevraagd voor de nieuwe tentoonstelling. (Onder andere met het project *De Kromme Rijn Vertelt*.) Voor de nieuwe tentoonstelling en de Dorestad Experience is inmiddels bijna € 443.000 aan bijdragen toegezegd. Het museum draagt zelf bijna € 125.000 bij. Hoofdstuk 5 gaat dieper op al deze onderwerpen in.

Hoofdstuk 2 – Vertellen

Collectie

Dorestad, kooplieden, handwerkers, schippers, Vikingen ...

Dorestad was een van de belangrijkste handelscentra van Noordwest-Europa. In Museum Dorestad wordt de geschiedenis van de fameuze handelsplaats Dorestad getoond aan de hand van voorwerpen die in Wijk bij Duurstede zijn gevonden. Museum Dorestad laat geschiedenis leven! Naast het tonen van de vondsten uit de prehistorie wil het museum het verhaal van drie belangrijke perioden in de geschiedenis van Wijk bij Duurstede vertellen: de Limes en de Romeinen, de handelsplaats Dorestad (waaronder de Vikingen) en de periode van David van Bourgondië. In de nieuwe locatie is helaas geen ruimte om uitgebreid te vertellen over de periode van David van Bourgondië.

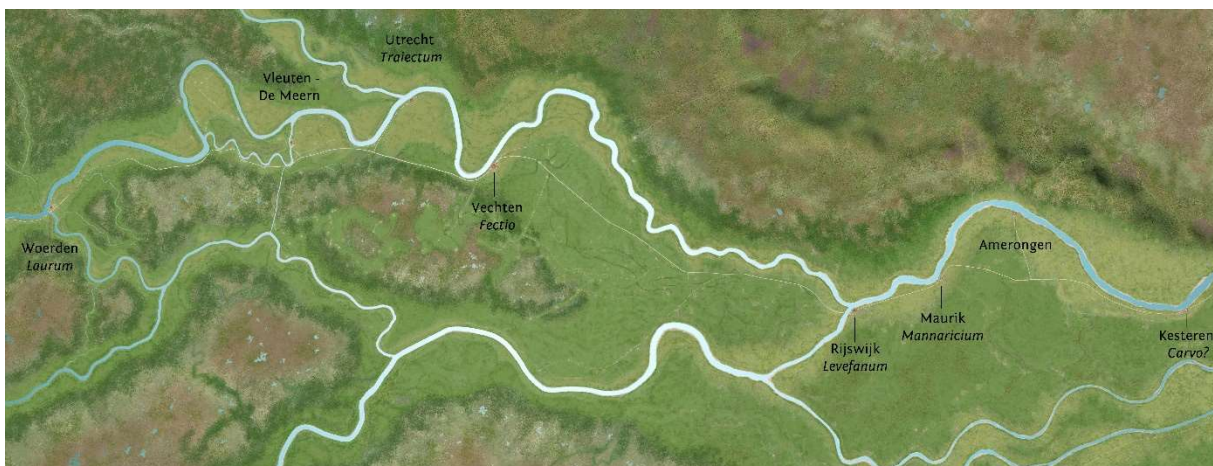
Gedurende de sluiting van het museum is de collectie in de archiefluis onder het gemeentehuis opgeslagen. De ROB-vondsten zijn naar het RMO in Leiden.

Prehistorie

Lang voordat de handelsplaats Dorestad tot bloei kwam woonden er al mensen op de hogere stroomruggen Horden en De Geer. Op deze plaatsen zijn dan ook allerlei sporen en voorwerpen uit de brons- en ijzertijd teruggevonden

Romeinen

Op de splitsing van de Rijn en de Lek stond een Romeins fort. In de Romeinse periode woonde er in het gebied van Wijk bij Duurstede een inheemse bevolking die contacten had met de naburige militaire bezetting. Voorwerpen uit het dagelijkse leven en militaire objecten ademen een Romeinse sfeer. Voor Museum Dorestad is een belangrijke vondst: de helm van Titus. Titus was een hulptroepenleider in het Romeinse leger en kwam uit Zuidoost-Europa. De vondst geeft het internationale karakter en de uitgestrektheid van het Romeinse Rijk weer. Titus is één van de verhalenvertellers die in de Stadspromotie een rol spelen en die zijn verhaal vertelt in het Pop Up Museum.

De Rijn in de Romeinse Tijd. Op een van de splitsingen verrees een Romeinse Castellum.

Eind 2019 is bij de UNESCO het nominatie dossier voor de Werelderfgoed status van het Nederlandse en Duitse deel van de Limes ingediend. We hopen dat de toekenning van de Werelderfgoed status tot meer belangstelling en bezoek aan musea leiden die aandacht aan de Limes besteden zoals museum Dorestad.

Dorestad

Dorestad was een van de belangrijkste handelsplaatsen van Noordwest-Europa. Goederen uit alle windstreken, uit het Rijnland, het Noordzee- en het Baltische gebied en nog verder, werden hier uitgewisseld. Soms kwam daar klinkende munt aan te pas. Munten die in Dorestad werden geslagen zijn overal in Europa teruggevonden. Politiek en machtsstrijd hebben voortdurend een stempel op Dorestad gedrukt. Zowel de opkomst als de ondergang werd medebepaald door het spel dat Friese legeraanvoerders, Frankische koningen en Deense heersers speelden.

De handelsplaats was betrokken bij Frankisch-Friese oorlogen en was het slachtoffer van gewelddadige acties van Deense warlords. De Vikingen kwamen niet alleen om te plunderen. Als Noormannen koersten ze ook vaak met vreedzame bedoelingen naar Dorestad, om normaal handel te drijven. Ze brachten producten uit het noorden, zoals pelzen en barnsteen. Dat ruilden ze tegen handelsgoederen uit het Frankische Rijk, zoals zwaarden of glazen kralen. Het museum behoort tot de prominente (misschien wel het meest prominente) musea in Nederland waarin het verhaal van de Noormannen/Vikingen wordt verteld.

David van Bourgondië

De geschiedenis van David van Bourgondië is het meest zichtbaar op Kasteel Duurstede. In 2020 is een apart tentoonstellingspaneel over de Bourgondische tijd gemaakt voor het Pop Up Museum.

Mutaties en bijzonderheden

Vrijwilliger Jan van Cappelle bouwde een replica van een vroegmiddeleeuwse gereedschapskist met inhoud, waarvan het origineel in het Zweedse Mastermyr is gevonden.

Tentoonstellingen

Museum Dorestad heeft sinds 2017 geen eigen ruimte voor tentoonstellingen ter beschikking. Het museum maakt daarom tentoonstellingen 'op locatie'.

De Vikinghal

Museum Dorestad heeft een kleine tentoonstelling ingericht in de Vikinghal, waar op dit moment een Deens handelsschip wordt nagebouwd. Bij ontvangst van groepen wordt aan de hand van deze tentoonstelling de geschiedenis van Dorestad verteld. Veel scholen uit Wijk bij Duurstede en omgeving hebben inmiddels het Vikingschip in aanbouw bezocht en kennisgenomen van de geschiedenis van Dorestad.

De toren van de Grote kerk

Daarnaast kan het Pop Up Museum in de toren van de Grote Kerk beschouwd worden als een nieuwe tentoonstelling die in 2020 gemaakt is. Vanwege het ontbreken van toezicht kon het museum geen voorwerpen uit de collectie tentoonstellen. Op een paneel is zeer in het kort de geschiedenis van Dorestad weergegeven evenals die van de Limes en de Bourgondische tijd. Titus, Norse Robert, Katla en Rorik en David van Bourgondië vertellen aanvullend hun verhaal.

Educatie

Educatie is een zeer belangrijke taak van Museum Dorestad. Het museum wil tijdens de sluiting het contact met de scholen vasthouden en biedt educatie aan op de tijdelijke locatie, bouwt programma's om tot leskist, gaat naar scholen toe om daar de museumlessen te geven, staat op informatiemarkten en biedt sinds een aantal jaren het Dorestadse Doe boekje aan.

De vijf museumlessen

Museum Dorestad heeft vijf vaste museumlessen voor de diverse leeftijdsgroepen van de basisschool. Daarvan worden er nu drie op de tijdelijke locatie gegeven (Scherfgoed, Jet en Jan en de Vikingen). Voor de programma's *De Romeinen komen* en *Middeleeuwse Stad* biedt de tijdelijke locatie onvoldoende mogelijkheden. Voor beide programma's is een leskist ontwikkeld waardoor het programma op de school zelf uitgevoerd kan worden. De Museumles Scherfgoed is herzien en op meerdere groepen uitgetest. De evaluatie met onder meer de leerkrachten van de bezoekende groepen was dermate positief, dat de herziene les in het schooljaar 2019-2020 is opgenomen in het programma. De inhoud van de museumlessen staat beschreven in bijlage I.

Effect van de marketing

In 2019 hebben de museumdocenten veel aan promotie gedaan met een uitgebreide mailing aan scholen en door deel te nemen aan informatiemarkten in de regio. Die inspanning had zichtbaar effect want de aanmeldingen voor educatie waren in 2020 veel hoger dan in 2019. Tot en met maart 2020 waren er al bijna 500 aanmeldingen binnen, bijna net zoveel als over heel 2019. Door de lockdown vanwege Corona kon de marketinginspanning helaas niet verzilverd worden.

Bezoek van scholen

Tot aan de voorjaarsvakantie van 2020 ontving de educatie 232 leerlingen en begeleiders. Voor maart stond de ontvangst van 260 leerlingen en begeleiders in de agenda. Samen al bijna 500 kinderen in het 1^e kwartaal. Dat ging helaas niet door vanwege Corona. Daarna zijn er geen scholen meer geweest. Het aantal kinderen dat in 2019 gebruik heeft gemaakt van het educatie aanbod was al gestegen ten opzichte van 2018. In 2019 kwamen er 490 kinderen en begeleiders naar de tijdelijke locatie en maakte 120 kinderen op de eigen school gebruik van een leskist. In 2020 leek deze trend door te zetten, maar werd gestopt door de pandemie.

Werving en promotie

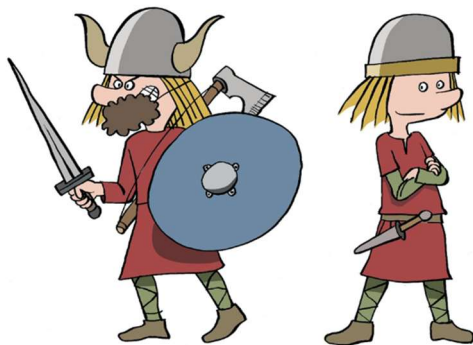
Het museum kon zich in 2020 niet presenteren op festivals. Alles was vanwege Corona afgelast.

Afstudeerproject: "Waarom had een Viking geen hoorns op zijn helm?"

In 2020 heeft Heleen van der Tuuk van de opleiding Communication en Multimedia Design van de Hogeschool Rotterdam in een afstudeerproject onderzoek gedaan naar het verbeteren van de museum-educatie. Het ging daarbij vooral om het verkeerde beeld dat kinderen uit groep 7 en 8 hebben bij de Vikingen. Corona was ook in dit onderzoek een spelbreker. De contacten met de kinderen konden maar beperkt plaatsvinden en minder intensief als bedacht in de onderzoeksopzet. Desondanks bracht het onderzoek, middels literatuuronderzoek, interviews en contact met kinderen, vijf belangrijke richtlijnen voor een museumles op en een app (de ontwerp oplossing die uit het afstudeeronderzoek moest komen) over Vikingen:

- De oplossing leert de kinderen het verschil tussen hun beeld van de Vikingen en wie de Vikingen echt waren,
- De oplossing is vraaggericht.
- De oplossing creëert een actieve houding bij de doelgroep.
- De oplossing biedt een leidende factor, die te allen tijde ondersteunt
- De oplossing houdt zich aan de criteria voor goede museumeducatie

Op basis van deze ontwerprichtlijnen heeft Heleen een veelheid aan ideeën verkend. Door de ideeën aan extern betrokkenen voor te leggen en verder te ontwikkelen, is er uiteindelijk voor één concept

gekozen. Dit is vervolgens uitgewerkt, getest en ontworpen. Het eindproduct is de digitale app 'Vikids' geworden. In dit product helpt de leerling het Dorestadse kind Ivar met het worden van een echte Viking. In het verhaal probeert Ivar bij een Viking-clan te komen. Dit lukt echter niet, doordat hij zich niet kleedt als een echte Viking, maar als het (cliché) beeld van een Viking. Door opdrachten uit te voeren, die worden geactiveerd door middel van touch-points op de app, helpen de kinderen Ivar steeds meer bij het worden van een historisch correcte Viking.

Het Dorestadse kind Ivar heeft nogal een clichébeeld van de Vikingen. De app Vikids is bedoeld om die clichés ter discussie te stellen. Ideeën voor pagina's in de app 'Vikids'. Heleen van der Tuuk test de app bij kinderen.

Het derde 'Dorestadse Doe boekje'

Vanwege de sluiting van het museum maakte het museum voor de derde keer een (vakantie) Doe boekje om kinderen (en in het verlengde daarvan ouders en grootouders) te betrekken bij de geschiedenis van Wijk bij Duurstede en bij het museum. Vrijwilligers van de werkgroep educatie ontwikkelden het Doe boekje samen met de illustrator van de Stadspromotie, tekenaar en fotograaf

Online activiteiten

De website is vereenvoudigd. Zaken die niet meer van toepassing zijn, zijn er vanaf gehaald. Voor de educatie kunnen scholen zich via de website opgeven en dat gebeurt met regelmaat. Het e-mailadres info@museumdorestad.nl is actief en wordt uitgelezen. Met regelmaat komen hier allerlei vragen en verzoeken binnen die door het museum beantwoord en gehonoreerd worden. In 2021 zal Museum Dorestad een nieuw onlineplatform (laten) maken waarin een website is opgenomen maar ook relevante Sociale Media (Facebook, Instagram, Twitter, Tik Tok). Een adressendatabase voor gericht relatiebeheer en het benaderen van specifieke doelgroepen als scholen zal er ook onderdeel van zijn.

Museum Dorestad heeft een Facebook en een Instagram account. Het beheer van beide accounts gebeurt door een vrijwilliger. Vermeldenswaardige activiteiten zoals de opening van het Pop Up Museum gaan niet alleen naar de lokale en regionale pers maar ook naar de social media accounts.

De Facebookpagina is het meest actief. Hier stellen mensen - ook in privé-chats - geregeld vragen. Wanneer er updates zijn, plaatsen we die. De facebookpagina heeft 1200 volgers.

De post over het pop-up museum op 2 juli 2020 had de meeste weergaven (1800). De post over het vinden van de gouden ring in 2019 de meeste reacties (likes), dit waren er 71.

De meeste volgers wonen in Wijk bij Duurstede (8,3%). Op plek twee staat heel verrassend Den Haag met 4.8% van de volgers.

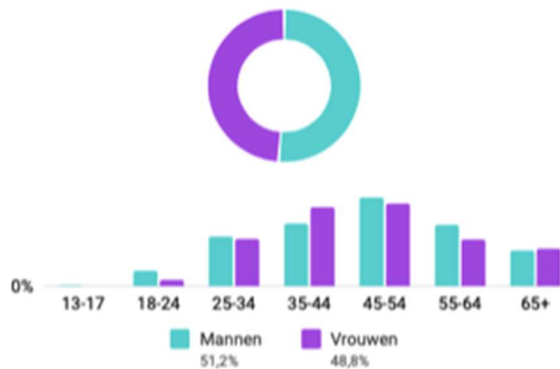
- Instagram

Ondanks dat we (nog) niet heel actief zijn op Instagram, komen er wekelijks nieuwe volgers bij. Momenteel zijn er 512 volgers. 25.5% van de volgers op Instagram is tussen de 45 en 54 jaar oud. 23.1% is tussen de 25 en 34 en 21.9% is 35-44 jaar oud. Van onze volgers op Instagram woont de grootste groep verrassend genoeg in Amsterdam (8,5% van de volgers). Wijk bij Duurstede staat op de tweede plaats met 4,9% van de gebruikers. De hoge positie van Amsterdam valt misschien te verklaren uit de onbedoelde 'Wijk bij Duurstede promotie', die de burgemeester van Amsterdam deed naar aanleiding van de *Black Lives Matters* demonstratie op 1 juni 2020 op de Dam. Die onbedoelde promotie deed stof opwaaien in Wijk bij Duurstede maar was ook de inspiratie voor een reksom met een knipoog in het Dorestadse Doeboekje.

Vind-ik-leuks Facebook-pagina ③

1,2 d.

Leeftijd en geslacht ③

Populaire plaatsen

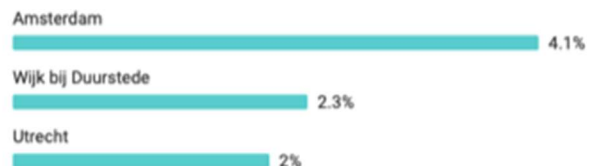
Instagram-volgers ③

512

Leeftijd en geslacht ③

Populaire plaatsen

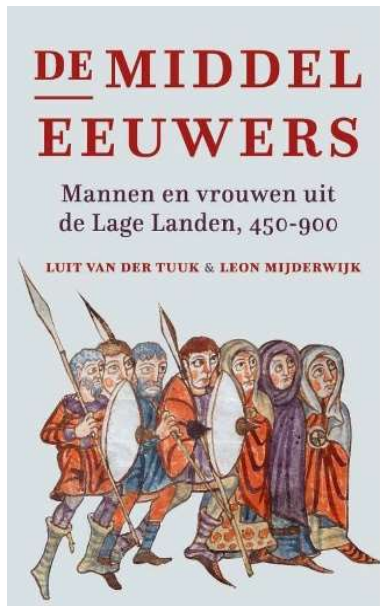

Kenniscentrum

Een van de functies van het museum is het zijn van een kenniscentrum voor de vroege Middeleeuwen, Dorestad en de Vikingen. Onze (onbezoldigde) conservator Luit van der Tuuk speelt daar een belangrijke rol in met het schrijven van boeken en artikelen, het bijhouden van de website 'Dorestad onthuld' en het beantwoorden van vragen die per mail of persoonlijk gesteld worden. De Facebookpagina van zijn blog 'Vikinglanghuis' heeft inmiddels 700 volgers.

Publicaties - boeken

Onze conservator publiceert regelmatig over Dorestad en andere gerelateerde historische- en/of archeologische wetenswaardigheden. Alle publicaties van de conservator zijn te vinden via <http://www.vikingslanghuis.nl/publicaties.html>. In 2020 verscheen het boek *De middeleeuwen – Mannen en vrouwen uit de Lage Landen, 450-900* dat hij samen met Leon Mijderwijk schreef.

Ons beeld van de middeleeuwen als duistere tijd is recentelijk bijgesteld. De vroegmiddeleeuwse monniken zorgden ervoor dat wetenschappelijke en literaire kennis bewaard bleef. Maar het gebrek aan geschreven bronnen uit vroege middeleeuwen maakt het lastig ons een beeld te vormen van de belevingswereld van de middeleeuwen. Op basis van historische bronnen en archeologische kennis wordt een divers en complex beeld geschetst van de bevolking van het huidige België en Nederland. Een bard en een boer, een herbergier en een haardkameraad, een dochter van een rijke vrouw en een koningsdochter, missionarissen en machthebbers bevolken de pagina's van dit boek. De vrouwen en mannen die ten tonele worden gevoerd, zijn chronologisch gerangschikt, zo goed en zo kwaad als dat mogelijk is. Daardoor lijkt het of dit boek zich laat lezen als een overzichtswerk van de vroege middeleeuwen in onze streken. Toch is dat niet zo. De selectie van de bijeengebrachte verhalen heeft eerder het karakter van een bloemlezing. De hoofdstukken, waarin telkens één persoon geportretteerd wordt, kunnen dan ook afzonderlijk geraadpleegd worden. Daarbij is het niet te vermijden dat er enige overlap tussen de verschillende hoofdstukken is, omdat de geschiedenis van meerdere personen nu eenmaal verweven kan zijn.

Overige publicaties

Daarnaast schreef hij als een vervolg op het eerder verschenen boek *De lier van Trossingen* de online-serie *De vedel* over de vroege ontwikkeling van dit strijkinstrument op deze webpagina: <https://www.vikingslanghuis.nl/vedel.html>. Hoe is de verre voorloper van de viool in onze streken beland en hoe moeten we ons dat instrument voorstellen?

Vraagbaak

In het museum of via de mail melden zich mensen met een vondst waar ze meer van willen weten. Meldingen komen vooral uit het Kromme Rijngebied en de Betuwe van amateurarcheologen en detectoramateurs. Speciaal als het om objecten gaat waarvan een Scandinavische achtergrond wordt vermoed, weet men onze conservator te vinden. Viking objecten zijn hot!

Rondleidingen

Zolang het museum gesloten is worden er geen rondleidingen gegeven.

Hoofdstuk 3 – Verbinden

Het museum hecht aan samenwerking en zet zich daar actief voor in. Die samenwerking is op basis van een (actueel) onderwerp of thema en of actuele ontwikkelingen. Zo zijn er in het verleden samenwerkingen geweest met: het Rijksmuseum voor Oudheden (RMO, Leiden), de VVV Kromme Rijnstreek, de Centrummanager, Kasteel, Kerk, Kunstkring, Theater, Archeologen, verenigingen met een raakvlak, omliggende gemeentes en gemeentes/musea, die op welke manier dan ook een historische band hebben met Museum Dorestad. Ook in 2020 werd samengewerkt: met overleg, in de Stadspromotie, het Vikingschip en in een ambitieus nieuw project 'De Kromme Rijn Vertelt'.

Vaste en eenmalige activiteiten

In 2020 heeft het museum vanwege de verhuizing en de ongeschiktheid van de tijdelijke locatie voor evenementen niet meegedaan aan activiteiten als de Romeinen dag, het Museumweekend en het Vikingweekend. Daarnaast waren de (informatie)markten en festivals waar Museum Dorestad normaal gesproken met een kraam aanwezig zou zijn, afgelast.

Overleg

Belangrijk om te noemen is het periodiek 'Keukentafel overleg' over lopende archeologische zaken in en rond Wijk bij Duurstede tussen LEU, Archeologisch Meldpunt Provincie Utrecht, de gemeentearcheoloog, lokale amateurarcheologen en het museum. Het overleg heeft in 2020 vanwege de Corona maatregelen niet plaatsgevonden..

Samenwerking - lopend

Ondersteunen van de Stadspromotie

De historie van Wijk bij Duurstede/Dorestad is leidend geworden voor de stadspromotie. De historie is als belangrijkste pijler voor de stadspromotie gekozen. Het museum ondersteunt in de ontwikkeling van die stadspromotie. Voor de stadspromotie is als slogan gekozen: 'Wijk bij Duurstede: Kleine stad, grote geschiedenis'.

Begin 2018 is een logo gepresenteerd dat hierop aansluit.

Vijf 'verhalenvertellers'

Voor de stadspromotie zijn in samenspraak vijf 'verhalenvertellers' ontwikkeld die de historie buiten het museum in allerlei uitingen moeten gaan uitdragen. Die verhalenverteller is voor de Romeinse periode Titus, de Romein. Voor de periode van Dorestad zijn dat herbergier Norse Robert, Katla uit Birka en Rorik van Dorestad. Voor de late middeleeuwen is de verteller uiteraard David van Bourgondië. Een filmpje met uitleg, het logo, de verhalenvertellers, achtergrondinformatie en een huisstijl handboek zijn te vinden op de website www.merkwijkbijduurstede.nl. Het museum heeft zelf mede inhoud gegeven aan de Stadspromotie door het Doe boekje op te zetten rondom de verhalenvertellers.

Het Pop-up museum: 1^e versie

Het museum nam ingang van 1 april 2019 samen met de Centrummanager en de marketing-medewerker van de VVV Kromme Rijnstreek deel aan de kerngroep Stadspromotie.

Het museum zorgt dat de historische feiten correct in de Stadspromotie terecht komen en draagt ook projectideeën aan zoals het Doe boekje en het 'Pop up museum'. Van 1 september tot en met 31 december 2019 heeft het Pop Up museum met de vijf verhalenvertellers op vijf plekken in Wijk bij Duurstede gestaan. Deze 1^e versie is enthousiast ontvangen, maar bleek in de praktijk helaas weinig tot geen extra bezoek naar de winkels te trekken. In overleg is toen besloten de insteek en standplaats te wijzigen en een verbeterde versie te maken.

Het Pop-up museum: 2^e versie

Op 1 juli 2020 ging het vernieuwde Pop up museum open op de begane grond van de kerktoeren van de Grote Kerk. Het vernieuwde Pop Up Museum bestond uit 9 panelen: drie panelen met de geschiedenis van de Romeinse Limes, Dorestad en de Bourgondische tijd; vijf panelen met de verhalenvertellers en een paneel met de geschiedenis van het kasteel en de kerk met de drie orgels. De openstelling van het Pop Up museum is verzorgd door de baliemedewerkers van de VVV. Het Pop Up Museum was op dezelfde tijden geopend als de VVV. Deze 2^e versie heeft tussen 1 juli en de lockdown van 15 december 2020 vele honderden bezoekers getrokken. Het Pop Up museum is geopend door wethouder Kosterman en kwam tot stand door financiële bijdragen van de gemeente, het museum, de Stadspromotie, de Wijkse Stichting en de Rabobank.

Bouw van het Vikingschip

De conservator van het museum is een belangrijke ondersteuner bij de bouw van het Vikingschip. Niet een Vikingschip in strikte zin, maar een vrachtschip waarmee Scandinavische kooplieden met hun negotie naar Dorestad voeren. Dat waren vreedzame schippers en niet de plundersaars die we tegenwoordig Vikingen noemen. Er wordt een reconstructie op ware grootte gemaakt van een betrekkelijk klein vrachtschip dat ook wel bekend staat als een 'byrding'. Dit type werd voornamelijk op binnenwateren en voor de kustvaart ingezet. Het heeft in de loop van de tijd al meerdere

scheepsbouwers geïnspireerd om een reconstructie te maken, de eerste vindt men in het scheepsmuseum in Roskilde (Denemarken), waar ook het wrak tentoongesteld wordt. Onze conservator maakte een schaalmodel van dit schip.

Een Vikingschip in Wijk bij Duurstede

Wijk bij Duurstede heeft als opvolger van Dorestad op het gebied van scheepsbouw een naam op te houden. Dankzij het initiatief van Wijkenaar en organisator in hart en nieren Coos van den Hoek gaat het schip er echt van komen. Het bouwteam in Wijk bij Duurstede bestaat uit een groep door de wol geverfde vrijwilligers die allemaal bedreven zijn in houtbewerking. Onze conservator timmert niet mee, maar werkt het ontwerp uit, begeleidt de bouw en heeft het eerdergenoemde studiemodel schaal 1:20 gebouwd. De reconstructie wordt gebouwd in een leegstaande sporthal van 700 m², belangeloos beschikbaar gesteld door de gemeente. Die hal heet al sinds jaar en dag – toeval bestaat niet - de Vikinghal. Op de gevel prijkt een kleurrijk Vikingschip. Naar verwachting wordt het Vikingschip in 2021 te water gelaten.

Het Bonifatius Pelgrimspad

In 2019 is een werkgroep ingesteld voor het uitzetten van het Bonifatius Pelgrimspad van Dorestad naar Dokkum. In 2020 hebben de vrijwilligers de route uitgezet. Door de Coronamaatregelen is de werkgroep alleen begin 2020 samen gekomen. De nadere uitwerking in een wandelgids of in digitale vorm gaat plaatsvinden in 2021. Het pad was een van de ideeën die was ontstaan in het Bonifatiusjaar van 2016. Toen is in Wijk herdacht dat het 1300 jaar geleden was dat Bonifatius uit Engeland kwam en in Dorestad voet aan wal zette op het Europese vasteland. Het doel van de werkgroep is om het Bonifatius Pelgrimspad onderdeel te laten worden van het LAW-netwerk (Lange Afstand Wandelingen) in Nederland.

Samenwerking - nieuw

De Kromme Rijn Vertelt

Met het project *De Kromme Rijn Vertelt* wil Museum Dorestad nieuwe doelgroepen, waaronder jongeren, aanspreken door mooie, boeiende en spannende verhalen te gaan vertellen over de Kromme Rijnstreek en Dorestad (een wereldhaven in de vroege middeleeuwen) en haar illustere bewoners. Meer kennis over en een grotere naamsbekendheid van de streek, de stad en haar bewoners versterkt de identiteit van het gebied, vergroot de trots van de huidige bewoners en maakt het gebied interessanter voor recreanten. In dit project werkt Museum Dorestad samen met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, de gemeenten Wijk bij Duurstede, Houten en Bunnik, de Stichting Kersenpromotie en de VVV Kromme Rijnstreek.

Vijf verhalen over de relatie van mens en rivier

In het project wordt de geschiedenis van mens en rivier verteld in vijf verhalen. De verhalen van de Kromme Rijn zijn te bundelen in thema's over hoe de mens de rivier door de eeuwen heen heeft gebruikt: als grens (de Romeinse Limes), als handelsweg (opkomst van de 'wereldhaven' Dorestad), als kans voor ontginning (door de afdamming van de Kromme Rijn in 1122), als inlaatkanaal voor de verdediging (onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie) en als basis voor een rijk landbouwgebied (fruitteelt op de oeverwallen). De Kromme Rijn is in het project *De Kromme Rijn Vertelt* de 'blauwe' draad in de volgende vijf verhalen:

- 1) De Romeinse Limes
- 2) Dorestad, wereldhaven in de vroege middeleeuwen
- 3) Het Langbroekerwetering en de kastelen en landgoederen
- 4) De Nieuwe Hollandse Waterlinie
- 5) Kersen-, appel- en perenteelt

Korte projectopzet

In het project worden de verhalen op een drietal manieren verteld:

- a) in vier voor de doelgroepen aantrekkelijke tijdschriftachtige uitgaven ('glossy's'), als referentie kan gedacht worden aan *Buitenleven* met een vleugje *Quest*,
- b) door een 'Inspiratiepunt' (VVV Kromme Rijnstreek),
- c) met de Dorestad Experience en drie games (Museum Dorestad).

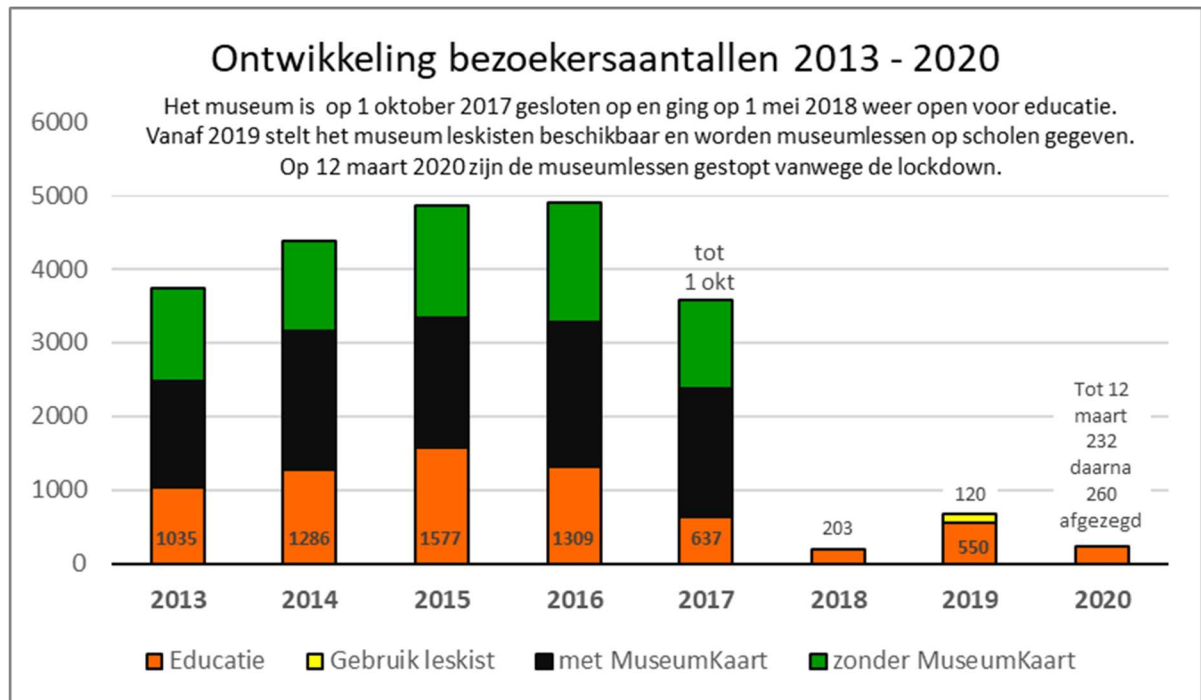
Het projectvoorstel is half juni 2020 ingediend bij het programma LEADER van de Europese Unie.

In oktober is het goedgekeurd. De stuurgroep voor het project bestaande uit bestuursleden van de VVV en het museum is eind augustus 2020 begonnen worden met de uitvoering. Het projectvoorstel is bijgevoegd als bijlage 2.

Hoofdstuk 4 – Verdienen: de bedrijfsvoering

De bezoekers

In 2020 was het museum tot aan de voorjaarsvakantie open voor educatie. Op 12 maart begon de lockdown. Tot de voorjaarsvakantie hebben 232 kinderen en hun begeleiders deelgenomen. Voor maart waren er al 260 aanmeldingen die door de lockdown helaas afgezegd moesten worden. De educatie had daarmee vooruitzichten op meer deelnemers als in 2017, het jaar waarin het museum voor het laatst open was. De ontwikkeling van de bezoekersaantallen door de jaren heen is weergegeven in onderstaand diagram.

De medewerkers

(Onbezoldigd) medewerkers

Veel kleine musea in Utrecht hebben nog slechts een of twee (parttime) beroepskrachten over. Museum Dorestad wordt louter door vrijwilligers gedreven. Wij prijzen ons gelukkig met een dergelijke inzet. Om die inzet scherper te eren is Museum Dorestad de vrijwilligers (onbezoldigd) medewerkers gaan noemen. De vrijwilligers voor de educatie noemen we nu 'museumdocenten'. De subsidie van Museum Dorestad ging van bijna 113.000 euro in 2013 naar 42.350 euro in 2019 en de daaropvolgende jaren. Dat is opgeteld een bezuiniging van 70.650 euro in 7 jaar.

De beroepskrachten konden daardoor niet meer in dienst blijven. De vrijwilligers hebben er sinds 2013 samen voor gezorgd dat deze bezuiniging van 63% op het oorspronkelijke budget opgevangen is zonder dat dit ten koste is gegaan van de openstelling, tentoonstellingen, educatie en samenwerking. Vertellen, verbinden en verdienen zijn op hetzelfde niveau als in de periode met bezoldigde medewerkers. Op onderdelen - zoals beheer van de collectie en publicaties - is dit zelfs verbeterd door de kennis, kunde en professionaliteit van de onbezoldigd conservator van Museum Dorestad. Daarnaast zijn sinds de sluiting van het museum nieuwe activiteiten ontplooid zoals het Dorestadse Doe boekje, het Pop Up Museum en het project De Kromme Rijn Vertelt.

De bezetting

Op 1 januari 2020 waren er 16 onbezoldigde medewerkers (vrijwilligers) actief aan het museum verbonden. Op 31 december 2020 waren dat er nog 15. In juni 2020 is onze 90+er Leo de Ligny om gezondheidsredenen gestopt met vrijwilligerswerk. In februari heeft hij nog meegeholpen bij een aantal museumlessen over de Vikingen. In de afgelopen jaren zijn diverse vrijwilligers gestopt omdat er voor hen geen taken zijn tijdens de sluiting. Daaronder zijn gastheren en gastvrouwen (de bemensing van de balie) en rondleiders. De vaste kern van vrijwilligers is stabiel en de meeste vrijwilligers vervullen meerdere functies in het museum.

De medewerkers waren op 31 december 2020 als volgt over de diverse functies verdeeld:

Bestuur

Bert van Bentum (penningmeester),
José van der Lee-Bekker (educatie, vrijwilligers)
Stefan Poelman (voorzitter),
Lia Schipper (secretaris),
Niko van der Sluijs (Pr en Communicatie),
Luit van der Tuuk (collectiebeheer),
Martin Vastenhouw (vicevoorzitter, herhuisvesting,
projectleider *De Kromme Rijn Vertelt*)
Marleen Weinholt (museumwinkel).

Conservator

Luit van der Tuuk
Jan van Capelle (ondersteuning)

Museumdocenten (educatie)

Steven Brouwer (assistent)
Resi Enzlin (ook administratie)
José van der Lee-Bekker
Lenny Janszen

Overige vrijwilligers

John Broekman (onderhoud)
Gerard den Daas (onderhoud)
Annemaria Stienstra (crowdfunding)
Heleen van der Tuuk (Pr en communicatie)

Activiteiten met, door en van vrijwilligers

In 2020 konden vanwege de Coronamaatregelen weinig activiteiten voor vrijwilligers plaatsvinden. Wanneer de maatregelen het toelieten werd op donderdagmorgen koffie gedronken. In september is het 20-jarig vrijwilligersjubileum van Marleen Weinholt gevierd. Op 11 december is de zolder van de toekomstige locatie op de Markt opnieuw met vrijwilligers schoongemaakt. Na het bouwkundig onderzoek was veel rommel achtergebleven. Daardoor was minder goed uit te leggen hoe het museum op zolder de Dorestad Experience voor zich zag. De zolder is nu weer schoon en presentabel.

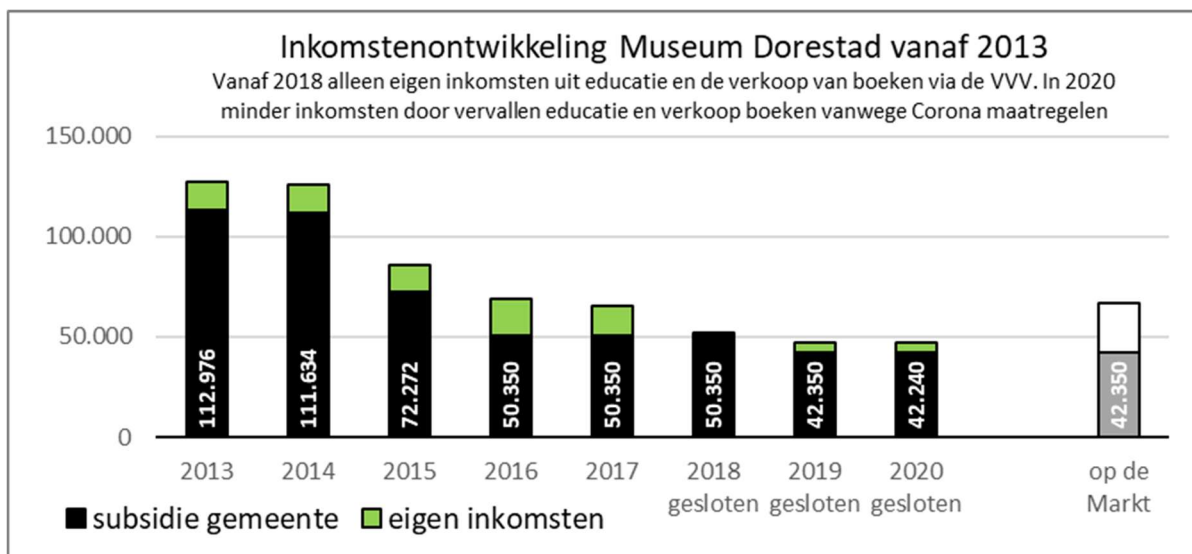
De financiën.

Inkomsten

Het museum had in 2020 het uiterst bescheiden bedrag van € 555,-- aan eigen inkomsten. Hiervan werd € 234,-- opgebracht via de verkoop van boeken via de VVV en € 321,-- met de educatieprogramma's. Naast eigen inkomsten heeft het museum voor € 3250,-- aan projectsubsidies verworven voor het Dorestadse Doe boekje en de 2^e versie van het Pop up museum.

De algemene exploitatiesubsidie van de gemeente Wijk bij Duurstede aan Museum Dorestad is zoals eerder aangegeven met ingang van 1 januari 2019 met € 8100,-- verlaagd van € 50.350,-- naar € 42.250,--. In het diagram op de volgende bladzijde is de ontwikkeling van de exploitatiesubsidie door de jaren heen gevisualiseerd. Tegelijkertijd met de verlaging in 2016 hoefde het museum ook geen huur meer te betalen. Per saldo had deze verlaging in die jaren dus geen invloed op het resultaat. In de tijdelijke locatie betaald Museum Dorestad € 14.487,-- huur per jaar. In tegenstelling tot de situatie op de Muntstraat vergoed de gemeente die slechts gedeeltelijk. De gemeente Wijk bij

Duurstede heeft in 2020 een bedrag van € 4200,-- bijgedragen aan de huisvestingskosten. Afgelopen jaar kon vanwege Corona zeer beperkt gebruik gemaakt worden van deze tijdelijke locatie.

Projectsubsidie

Mede door de verlaging van de subsidie per 1 januari 2019 - en de ontplooiende extra activiteiten buiten de eisen van de exploitatiesubsidie - sloot het museum het boekjaar af met een negatief resultaat van € 1418,--. Bij het negatieve resultaat is als kanttekening te plaatsen dat het museum in ook 2020 geïnvesteerd heeft in 'zichtbaarheid' met extra activiteiten als het Doe boekje, het Pop up museum en het project De Kromme Rijn Vertelt. Voor die projecten is projectsubsidie aangevraagd. Dat was niet altijd succesvol. Zo is voor het Doe boekje en het Pop Up Museum minder opgehaald dan als doel gesteld was. Het verschil is bijgesteld door het museum en verklaart het tekort van 2020. Zo is een gevraagde bijdrage van het Ondernemersfonds voor de 2^e versie van het Pop up museum tweemaal afgewezen. Voor 2021 moet het museum de 'zichtbaarheid projecten' scherp begroten en projectsubsidie op een eerder tijdstip aanvragen zodat eerder bekend is of projecten gedekt zijn.

Particuliere giften

In 2019 mocht het Museum een legaat van € 5000,-- van een particulier ontvangen om te besteden aan de nieuwe tentoonstelling. In 2020 is een gift van een particulier ontvangen van € 4.000,-- als bijdrage aan het 'Schip van Katla' in de Dorestad Experience. In het Schip van Katla krijgen donateurs naamsvermelding op de zitbankjes. Museum Dorestad is een Culturele ANBI. Giften kunnen voor 125% van de inkomstenbelasting afgetrokken worden. Het museum attendeert de geldgevers daarop.

Financiële positie

Het museum heeft een solide financiële basis ondanks de lichte verliezen van de afgelopen twee jaar. Het museum ziet de uitgaven die de verliezen veroorzaken – het Doe boekje en het Pop Up Museum - als investeringen in de toekomst. De algemene reserve van het museum is voldoende om de verliezen te dekken mits deze in dezelfde orde van grootte blijven. Voor 2021 is dat het geval. De begroting laat een tekort van € 400,-- zien. Voor meer inzicht in de financiën is de jaarrekening 2020 beschikbaar.

Hoofdstuk 5 – Verhuizen, verbouwen en inrichten

Verhuizing en tijdelijke locatie

Museum Dorestad zat voor het tweede jaar in de locatie 't Kompas van basisschool de Horn. Het adres daar is: Kompas 2, 3961 JJ Wijk bij Duurstede. Op die locatie heeft Museum Dorestad haar taken voor de educatie en als kenniscentrum voortgezet totdat de nieuwe locatie betrokken kan worden. In 2020 kon nauwelijks van de locatie gebruik gemaakt worden vanwege Corona regels.

Ontwerp nieuwe locatie

De gemeente is sinds 2017 in overleg met de VVV en het museum plannen aan het maken voor de nieuwe locatie. In december 2017 is het voor de verbouwing benodigde budget van 1,35 miljoen euro door de gemeenteraad ter beschikking gesteld. Het ontwerp is gemaakt door architectenbureau Bunker Q. Bij het maken van het ontwerp was een hoge architectonische kwaliteit uitgangspunt. Naast architectonische kwaliteit is ingezet op een zo energie neutraal mogelijk gebouw. Dit omdat de gemeente een voorbeeldfunctie heeft bij dit soort maatregelen en omdat de exploitatiekosten van het gebouw daardoor omlaag zullen gaan. Dit is zowel voor het museum als de VVV door de lagere energiekosten gunstig voor de continuïteit op de langere termijn. Helaas zijn de eigenaren van het naastgelegen pand niet akkoord gegaan met het eind 2018 voorliggend ontwerp. De plannen zijn daarom in 2019 aangepast vanwege deze bezwaren. De gemeente heeft voor de aangepaste plannen in december 2020 vergunning aangevraagd.

Ontwikkeling van een nieuw logo

Als het museum weer opengaat zal dat onder de vlag van een nieuw logo zijn. In 2020 heeft Museum Dorestad hiervoor een prijsvraag uitgeschreven. Eind 2019 is een briefing voor het logo ontwikkeld. Deze briefing is begin 2020 geüpload op 'Crowdsite', een website waarop prijsvragen voor grafisch vormgevers neergezet kunnen worden. Het aantal inzendingen overtrof de verwachting ruimschoots. Meer dan 30 vormgevers stuurden 120 logo's in. Na meerdere beoordelingsronden bleven er vijf logo's over. Bij de uiteindelijke keuze waren naast het museum ook de VVV, de Stads promotie, de gemeente, kinderen en pubers betrokken. Onderstaand logo was de uiteindelijke keuze.

Samenwerken met de VVV Kromme Rijnstreek

Op de nieuwe locatie van Museum Dorestad op de Markt zal intensief samengewerkt gaan worden met de VVV Kromme Rijnstreek. Zo zal er bijvoorbeeld een gezamenlijke baliefunctie komen voor VVV

en museum. Ook zal er een gezamenlijke winkel zijn. Dat heeft organisatorische en administratieve consequenties. De VVV heeft een deel van de winkel ter beschikking gesteld voor de boekverkoop. De besturen van de VVV en Museum Dorestad hebben een uitgebreide lijst van werkzaamheden van beide organisaties samengesteld. Dit was voor beiden zeer leerzaam om inzicht te krijgen in de wederzijdse bedrijfsprocessen. In 2020 was de samenwerking tussen beide organisaties vast onderdeel van het tweewekelijks overleg van de stuurgroep *De Kromme Rijn Vertelt*.

In de loop van 2021 zal een werkgroep ingesteld worden om zo scherp mogelijk te krijgen wat de gastvrouwen en gastheren aan de balie voor taken krijgen. Dat zijn meer en ook andere taken dan voorheen. Hier zal eind 2021 een trainingsprogramma voor gemaakt gaan worden. Te zijner tijd – wanneer bekend is wanneer het museum opengaat - zal een wervingscampagne voor extra gastheren en gastvrouwen gevoerd gaan worden.

Fondsenwerving nieuwe tentoonstelling

Wervend en gedegen tentoonstellingsplan

In het voorjaar van 2016 is samen met Bureau Podium een wervend plan met een gedetailleerde kostenraming voor een nieuwe tentoonstelling gemaakt. Dit plan is alom enthousiast ontvangen. De nieuwe locatie verdient volgens het museumbestuur een aansprekende nieuwe vaste tentoonstelling. Het bestuur verwacht dat door de centrale ligging en het nieuwe concept het bezoekersaantal minimaal zal verdrievoudigen. Het tentoonstellingsplan vormde samen met de begroting, het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenexploitatiebegroting de basis voor de fondsenwerving. Het plan slaat aan bij fondsenwerfers, getuige de reactie van de toekenningscommissie van het Mondriaanfonds bij het advies over de bijdrage.

Het advies luidt:

“De commissie is enthousiast over zowel de nieuwe locatie van Museum Dorestad middenin de stad als de nieuwe inrichting. Het museum toont Nederlandse archeologie en vertelt het historische verhaal van Dorestad aan de hand van archeologische vondsten. De Commissie onderschrijft de meerjarige plannen, de gekozen aanpak en de wijze waarop deze plannen zichtbaar worden gemaakt. De plannen getuigen van een zelfbewuste organisatie die weet wat zij wil.”

De nieuwe locatie in het centrum van Wijk bij Duurstede is volgens alle geldgevers een meerwaarde voor het museum. Naar verwachting van de fondsen zullen zowel de locatie als de nieuwe tentoonstelling met de spraakmakende Dorestad Experience de bezoekersaantallen doen stijgen.

Fondsenwerving – 1^e ronde (2017 – 2019)

De totale nieuwe tentoonstelling inclusief Dorestad Experience en extra's is in 2016 begroot op:

- Nieuwe tentoonstelling	(2 ^e verdieping)	€ 377.920,--
- Dorestad Experience	(op de zolder)	€ 111.660,--
Extra onderdelen bij de tentoonstelling op de 2 ^e verdieping:		
- Interactieve games	(in 3 Vikingkisten)	€ 39.380,--
- Introductie animaties	(met 7 infozuiltjes)	€ 33.800,--
- Pop-up Poppenkast	(een upgrade van het onderdeel 'Boekrol')	€ 46.690,--

In zijn meest ambitieuze en optimale vorm kost de tentoonstelling dan € 609.450,--.

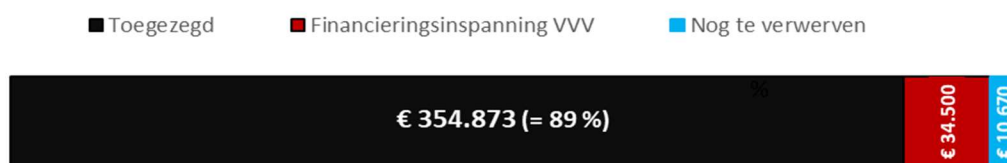
Het museum kan zelf € 100.000,-- bijdragen. Het museumbestuur is met een financieringsopgave van € 510.000,-- de 1^e ronde van de fondsenwerving ingestapt. Deze 1^e ronde leverde € 255.000,-- aan toezeggingen van fondsen op. Bij de Bankgiroloterij is drie maal aangevraagd. De derde maal voor

een bedrag van € 200.000,--. (Dat is de minimale aanvraag bij de BGL). De aanvraag bij de BGL is drie maal afgewezen. Het museumbestuur wilde geen concessies doen aan kwaliteit en ambitie en heeft gezocht naar andere mogelijkheden. Die bleken te liggen bij het EU plattelandsprogramma LEADER.

Fondsenwerving – 2^e ronde (2020)

Een van de thema's van LEADER in deze projectperiode is voorlichting en educatie over de geschiedenis van het landschap van de Kromme Rijnstreek. Vanuit dit uitgangspunt is het project *De Kromme Rijn Vertelt* geschreven. In het project wordt de (landschap)geschiedenis van mens en rivier in vijf verhalen verteld. Die verhalen zijn vertaald in vier projectonderdelen: vier tijdschriften (waarvan er een over Dorestad gaat), een nieuw inspiratiepunt voor de VVV, de Dorestad Experience en de drie interactieve games voor het museum. Omdat de kostenraming uit 2016 was, is Bureau Podium gevraagd of de kostenraming nog actueel was. De inflatie sinds 2016 was namelijk 6%. Het effect van de inflatie zou kunnen zijn dat de kosten € 33.000,-- hoger zouden kunnen uitvallen. Er bleek geen effect van inflatie te zijn. De herziene kostenraming was even hoog als in 2016. Het Europese LEADER project is begroot op € 400.043,--. Het project is goedgekeurd en inmiddels is met inbegrip van de Europese bijdrage € 354.864,-- aan financiering verworven. Er resteert nog €45.170,-- te financieren. De VVV gaat zich inspannen om hiervan € 34.500,-- bijeen te krijgen voor de financiering van het Inspiratiepunt. Als dit lukt is er nog € 10.670,-- te verwerven. Hiervoor zal het museum in 2021 de financieringsinspanning doen.

STAND VAN ZAKEN FINANCIERING "DE KROMME RIJN VERTELT"

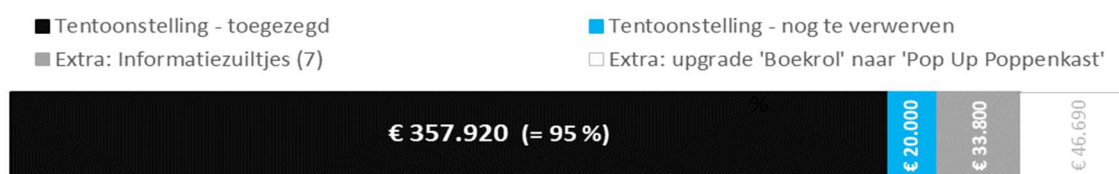
Fondsenwerving – 3e ronde 2021

De financiering van de Experience en de 'extra' van de drie interactieve games is onderdeel gemaakt van het Europees project. De bijgestelde begroting voor de tentoonstelling werd daarmee:

- Nieuwe tentoonstelling (basis - 2^e verdieping) € 377.920,--
- Extra onderdelen bij de tentoonstelling op de 2^e verdieping:
- Introductie animaties (met 7 zuiltjes) € 33.800,--
- Pop-up Poppenkast (upgrade onderdeel) € 46.690,--

Vanwege de verhoudingsgewijs hoge extra kosten heeft het museumbestuur gekozen de upgrade nu niet mee te nemen in de financiering. Voor de basistentoonstelling is € 357.920,-- financiering zeker. Er is nog € 20.000,-- te verwerven. Daarna gaat geworven worden voor het extra onderdeel van de zeven infozuiltjes met de introductie animaties. (De upgrade komt pas in laatste instantie in beeld).

STAND VAN ZAKEN FINANCIERING BASISTENTOONSTELLING

De fondsenwerving is stilgelegd in afwachting van:

- de goedkeuring van de verbouwing door de gemeenteraad,
- het onherroepelijk worden van de omgevingsvergunning.

Beide beslissingen worden in de loop van het 2^e kwartaal van 2021 verwacht.

Fondsenwerving – mogelijkheden en vervolg

Voor het restant van de financiering zijn nog diverse fondsen te benaderen voor subsidie. In de loop van 2021 zal ook de nieuwe website van het museum gelanceerd worden. De website wordt gemaakt in samenwerking met het bedrijf *Procurios* uit Wijk bij Duurstede dat een deel van de kosten voor het maken van de website zal sponsoren. De website gaat een belangrijke rol spelen bij de crowdfunding voor het nieuwe museum en de PR en marketing voor de opening en daarna als het museum open is.

Nawoord

Dit jaarverslag was het derde, dat handelde over de prestaties van Museum Dorestad vanuit de tijdelijke locatie op basisschool de Horn. Het jaar 2020 was ook voor Museum Dorestad vanwege de Coronamaatregelen een moeilijk jaar. Desondanks heeft het museum voor en achter de schermen veel voor elkaar gekregen wat betreft de zichtbaarheid en beleefbaarheid en wat betreft de voorbereiding en fondsenwerving voor het nieuwe museum. Alle medewerkers van Museum Dorestad zijn trots op wat in 2020 is gepesteed en tot stand gebracht. Voor een museum dat geen beroepskrachten meer heeft, geen locatie waarop tentoonstellingen kunnen worden georganiseerd en in de afgelopen 7 jaren een bezuiniging van 63% op het budget zijn de prestaties niet gering. De educatie gaat in 2021 weer van start. Het contact met de scholen willen we niet verliezen. In 2021 zullen wij doorgaan om met vele anderen te werken aan het tot stand komen van een nieuw museum aan de Markt. Een museum dat een sleutelpositie in zal nemen voor bezoekers aan Wijk bij Duurstede. Dit indachtig het motto voor de stadspromotie:

*Wijk bij Duurstede.
Kleine stad, grote geschiedenis.*

Het bestuur van Museum Dorestad

- Stefan Poelman (voorzitter),
- Martin Vastenhout (vicevoorzitter, fondsenwerver, projectleider De Kromme Rijn Vertelt)
- Lia Schipper (secretaris),
- Bert van Bentum (penningmeester),
- Luit van der Tuuk (conservator),
- Niko van der Sluijs (pr en communicatie),
- José van der Lee-Bekker (educatie en vrijwilligers),
- Marleen Weinholt (museumwinkel).

BIJLAGE I BESCHRIJVING VASTE EDUCATIEVE PROGRAMMA'S MUSEUM DORESTAD

Scherfgoed – voor groep 1 tot en met 4

Dit programma is voor de jongste leerlingen van het basisonderwijs. Het is voor hen een eerste kennismaking met geschiedenis en ze zijn vaak nog nooit in een museum geweest.

We beginnen de museumles met het uitleggen van een aantal begrippen:

- Wat is een museum?
- Wat is/doet een archeoloog?
- Wat is determineren?

Groep 1 en 2 gaat scherven (van een bloempot) opgraven en probeert deze weer in elkaar te zetten. Groep 3 en 4 graaft in de zandbak in het tijdelijke museum scherven, botten e.d. op en gaat de vondsten et de museumdocenten determineren.

Er wordt uitgelegd hoe potten vroeger werden gebakken. De leerlingen mogen een aantal echte gevonden scherven bekijken, voelen en we bespreken van welke voorwerp (een bord, een schaal, een beker) het is. We bekijken bij en in het prehistorische huis en zoeken de verschillen met de huizen van nu, waarbij ook het dagelijks leven van kinderen in die tijd aan de orde komt.

Tot slot maken en versieren alle leerlingen een potje van klei.

Op stap met Jet en Jan – voor groep 5

‘Op stap met Jet en Jan’ geeft de leerlingen een beeld van het dagelijks leven rond 1910. Het verhaal rond Jet en Jan vormt de rode draad in dit project. In de voorbereidingslessen op school maken de kinderen kennis met leeftijdsgenootjes uit 1910. Voor deze lessen is een leskist beschikbaar.

Daarna volgt het museumbezoek met een activiteitencircuit.

Op het programma staan: wassen (water halen, zeep kloppen, wassen op een wasbord en aan de waslijn hangen), sokken stoppen, koffiebonen malen, op een leetje schrijven met een griffel, tolleren met een priktol en bikkelen. De door de leerlingen op school gemaakte tekeningen over de kleding van Jet en Jan worden in het museum opgehangen. In de verwerkingslessen op school horen de leerlingen het tweede deel van het verhaal over Jet en Jan. Dit project is speciaal voor leerlingen van het basisonderwijs gemaakt door het LEU (Landschap Erfgoed Utrecht).

De Romeinen komen! - voor groep 6 en 7

Het is in de tijdelijke locatie niet mogelijk om op een goede manier een museumles te verzorgen.

De archeologische vondsten waar de les aan is opgehangen liggen in de opslag. Er is een leskist beschikbaar voor de lessen op school met o.a. allerlei materialen over het dagelijks leven en een spel.

De Vikingen en Dorestad - voor groep 6 en 7

Dit educatieprogramma is het populairst. In de vroege middeleeuwen lag op de plek waar nu Wijk bij Duurstede ligt, één van de belangrijkste handelsnederzettingen van Europa: Dorestad. Hoe is deze plaats ontstaan? Waarom was Dorestad belangrijk? En de Noormannen / Vikingen. . . wie waren zij? Hoe leefden zij? We beginnen de les met het uitleggen van het verschil tussen Noormannen en Vikingen, waar kwamen ze vandaan, waarom kwamen ze naar Dorestad (=Wijk bij Duurstede), hoe vaak kwamen ze. De rol van de Vikingen bij de ondergang van Dorestad komt aan de orde.

We bekijken de landkaart van Nederland in de tijd van de Noormannen en benoemen de verschillen met de kaart van nu. Ook een korte blik op de wereldkaart om de tochten van de Noormannen te bekijken. Er is een handelsspel op een scherm, waarin de leerlingen kennismaken met de belangrijke rol van Dorestad in de Europese handel.

Er kan een puzzel gemaakt worden van een kralenketting, een munt op papier, en de schoolplaat “De Noormannen voor Dorestad” wordt interactief onderzocht op (on-)juistheden. Tot slot gaan de leerlingen schrijven in runen, knopen (Noormannen varen een zeevarend volk) en werken met een breivork (het werkstukje mag mee naar school).

Voor de voorbereidingslessen in de klas is een leskist beschikbaar.

Middeleeuwse Stad - voor groep 7 en 8

Het is in de tijdelijke locatie niet mogelijk om op een goede manier een museumles te verzorgen.

Er is een leskist beschikbaar voor de lessen op school met o.a. allerlei materialen over het leven in een Middeleeuwse stad en een bordspel (het standenspel).

BIJLAGE II DE KROMME RIJN VERTELT

Verhalen van de Kromme Rijnstreek en de geschiedenis van Dorestad, een project voor gezamenlijke promotie van en educatie over streek, stad, landschap en geschiedenis

Een idee voor een LEADER-project: De Kromme Rijn Vertelt

Museum Dorestad wil nieuwe doelgroepen, waaronder jongeren, aanspreken door mooie, boeiende en spannende verhalen te gaan vertellen over de Kromme Rijnstreek en Dorestad (een wereldhaven in de vroege middeleeuwen) en haar illustere bewoners. Meer kennis over en een grotere naamsbekendheid van de streek, de stad en haar bewoners versterkt de identiteit van het gebied, vergroot de trots van de huidige bewoners en maakt het gebied interessanter voor recreanten. In dit voorstel voor het LEADER-project *De Kromme Rijn Vertelt* licht Museum Dorestad haar idee toe en hoe ze daarbij wil samenwerken met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, de gemeenten Wijk bij Duurstede, Houten en Bunnik, de Stichting Kersenpromotie, de VVV Kromme Rijnstreek en het project Stads promotie Wijk bij Duurstede.

Marketingcampagne ondersteunt drie andere projecten

Het voorstel voor het LEADER-project *De Kromme Rijn Vertelt* staat niet op zichzelf maar bouwt voort op het al lopende project *Verhalen de Kromme Rijnstreek* van de gemeenten Wijk bij Duurstede, Houten en Bunnik en de VVV Kromme Rijnstreek, de jubileum activiteiten van het Hoogheemraadschap rondom 900 jaar afdamming van de (Kromme) Rijn en twee projecten voor Museum Dorestad:

- 1) De verbouwing van het oude raadhuis op de Markt in Wijk bij Duurstede als nieuw onderkomen van het museum en de VVV. Het museum zal zich op de bovenste verdiepingen van het oude raadhuis vestigen.
- 2) De nieuwe aansprekende tentoonstelling van Museum Dorestad.

Deze projecten worden gefinancierd door de gemeente Wijk bij Duurstede (verbouwing) en Museum Dorestad (tentoonstelling).

Het LEADER-project waarvoor het museum hier – mede namens de andere betrokken partijen - een aanvraag doet is ter aanvulling en ondersteuning van deze projecten en draagt bij aan meer kennis, een grotere naamsbekendheid, een sterkere identiteit en trots. Door het project wordt de streek interessanter en zal het bezoek en de verblijfstijd van recreanten naar verwachting toenemen. Het museum werkt daarnaast samen met de VVV aan een nieuwe interactieve recreatief toeristische presentatie op de begane grond – een 'Inspiratiepunt' – en een nieuwe gezamenlijke winkel.

Mens en rivier in vijf verhalen

De rivier de Kromme Rijn vertelt vele verhalen. Ze zijn te bundelen in vijf thema's over hoe de mens de rivier door de eeuwen heen heeft gebruikt: als grens (de Romeinse Limes), als handelsweg (opkomst van de 'wereldhaven' Dorestad), als kans voor ontginning (door de afdamming van de Kromme Rijn in 1122), als inlaatkanaal voor de verdediging (onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie) en als basis voor een rijk landbouwgebied (fruitteelt op de oeverwallen). De Kromme Rijn is in het project *De Kromme Rijn Vertelt* de 'blauwe' draad in de volgende vijf verhalen:

- 1) De Romeinse Limes
- 2) Dorestad, wereldhaven in de vroege middeleeuwen
- 3) Het Langbroekerwetering en de kastelen en landgoederen
- 4) De Nieuwe Hollandse Waterlinie
- 5) Kersen-, appel- en perenteelt

Korte projectopzet

In het project worden de verhalen op een drietal manieren verteld:

- a) in vier voor de doelgroepen aantrekkelijke tijdschriftachtige uitgaven ('glossy's'),

- als referentie kan gedacht worden aan *Buitenleven* met een vleugje *Quest*,
 - b) door een 'Inspiratiepunt' (VVV Kromme Rijnstreek),
 - c) met de Dorestad Experience en drie games (Museum Dorestad).
- Hierna een korte toelichting op deze onderdelen.

De vier tijdschriften

In de vier tijdschriften worden de verhalen van de Kromme Rijnstreek op zo'n aantrekkelijke manier verteld, dat lezers ze willen bewaren. De tijdschriften zijn aansprekend voor de doelgroepen, zijn luxe uitgevoerd, hebben een grote oplage en worden met name in de regio wijd verspreid. Naast artikelen en beelden over de vijf thema's worden tijdelijke en vooral blijvende activiteiten genoemd. In alle tijdschriften komen alle thema's aan de orde. Maar per tijdschrift is er een verschillend hoofdthema.

Het **eerste** tijdschrift verschijnt in het voorjaar (de bloesemtijd) en stelt fruitteelt, in het bijzonder de kersenteelt, centraal. De andere vier verhalen komen korter aan bod. Bijzondere gebeurtenissen worden aangekondigd, zoals de opening van Museum Dorestad en de viering van de afdamming van de Kromme Rijn in 1122.

Het **tweede** tijdschrift stelt Dorestad en de opening van het nieuwe museum met de *Dorestad Experience* centraal. Hierin krijgen bijvoorbeeld ook (het varen met) het Vikingschip en de Krommerijnder een plek.

Het **derde** tijdschrift haakt aan op de viering van 900 jaar afdamming van de (Kromme) Rijn.

De afdamming van de Kromme Rijn is een keerpunt in de landschapsgeschiedenis van de Kromme Rijnstreek. Van ver voor de Romeinse tijd tot aan de afdamming was de Langbroekerwetering een groot ontoegankelijk moerasgebied.

De afdamming was de start van het georganiseerde waterbeheer in onze streek (droge voeten) en de geboorte van de voorloper van het huidige Hoogheemraadschap. Dit tijdschrift geeft extra aandacht aan de geschiedenis van het waterbeheer in onze streek en de cruciale rol die de 'vierde bestuurslaag' – de waterschappen – daarin speelt.

Het **vierde** tijdschrift gaat over de periode na de afdamming: de ontginning van het Langbroekerwetering.

Na de afdamming namen kloosters en edelen deze ontginning ter hand. De kastelen en landgoederen zijn blijvende herinneringen aan het bruikbaar maken van dit gebied. In dit tijdschrift komt ook aan de orde wat er heden ten dage op de kastelen en landgoederen gebeurt.

Nieuw 'Inspiratiepunt' voor de Kromme Rijnstreek

Onderdeel van de verbouwing van het oude raadhuis is de herinrichting van de begane grond, waar de VVV en het museum samen als 'gastheer en gastvrouw' optreden. De herinrichting moet bezoekers inspireren tot een bezoek aan het museum en de diverse hoogtepunten in de streek. Dit gebeurt in een nieuwe aantrekkelijke presentatie van de vijf verhalen met interactieve touchtables, kaarten, informatie, foto's en filmpjes. Bij deze make-over kan afgewogen worden of doorgegaan wordt als VVV (met de bijbehorende huisstijl) of als eigenstandige toeristische recreatieve organisatie met een heel eigen gezicht.

Dorestad Experience en drie interactieve handelsspellen

Museum Dorestad vertelt de verhalen van de Romeinse Limes en Dorestad. In de nieuwe tentoonstelling komen beide verhalen uitgebreid aan bod. De Limes heeft een apart zaal. De toenmalige Rijnlopen zullen in verschillende tentoonstellingsonderdelen te zien zijn, onder meer in de maquette en het 'knooppunt van kaarten'. Maar vooral: wat is er spectaculairder dan over de Rijn Dorestad binnen te varen en te eindigen in een herberg? Dat ervaren bezoekers in de *Dorestad Experience*.

Dorestad Experience: aankomst in de stad

Op de bovenste verdieping van het museum, onder het indrukwekkende en eeuwenoude dak, wordt de bezoeker ondergedompeld in een spectaculaire show over een handelsstad in haar hoogtijdagen. De bezoeker neemt plaats in een nagebouwd handelsschip. Het gedimde licht gaat helemaal uit. Op een brede rivier vaart het schip langzaam stroomopwaarts. Vooralsnog is er niks bijzonders te zien, totdat de bezoeker merkt dat zijn medepassagiers niet uit onze tijd of plaats komen. Ze dragen vreemde kleding en spreken in een andere taal (is het Zweeds?).

Onder de medereizigers ontstaat enige opwinding wanneer ze in de verte een waaier van dammen over de rivier ontwaren waar het één en al bedrijvigheid is. Wat is dit voor plek? Waar is dit? Wanneer is dit?

De experience is een prachtig verhaal over de Kromme Rijn en een ijzersterke inleiding tot de tentoonstelling. Maar zonder financiering uit het LEADER- project *De Kromme Rijn Vertelt* kan Museum Dorestad de Experience niet realiseren. Aanvullend kunnen met dit project drie educatieve games worden verwerkt voor kinderen van 10 tot 14 jaar. Een doelgroep waarvoor musea moderne media moeten inzetten die aansluiten op de belevingswereld van pubers. Dat doet Museum Dorestad met 'Serious gaming'. Met de games leren de kinderen meer over de handel vanuit Dorestad met de rest van (Noord West) Europa. De games die Museum Dorestad samen met de tentoonstelling bouwer zal ontwikkelen sluiten aan op de kerndoelen van de onderbouw in het Voortgezet Onderwijs. Meer informatie over de Experience en de games is te vinden in bijlage 3.

Nota bene

Een serious game is een spel met een ander primair doel dan puur vermaak. Het voornaamste doel is dan bijvoorbeeld communiceren, werven of selecteren, onderwijzen of het verwerven van inzicht. Een serious game kan gebruikmaken van meerdere media: het kan een papieren [bordspel](#) of [kaartspel](#) zijn, een gefaciliteerd management-spel of een [computerspel](#). Het vermaak in een serious game dient om de beleving te versterken en daarmee ook de overdracht van informatie. Daartoe worden de doelen impliciet ingebouwd in het spel, zodat de speler volledig kan opgaan in het spelen. De ontwerper van het spel (game designer) zal om dit doel te bereiken nauw moeten samenwerken met de ontwikkelaar van het spel en een deskundige op het gebied van het primaire doel.